

Nr 40*Utlåtande i anledning av motioner angående inkomsten från riksbanksfonden.*

I vissa till bankoutskottet hänvisade motioner har hemställts, att riksdagen vid fastställandet av riksstaten för budgetåret 1967/68 skall under Inkomster av statens kapitalfonder: Riksbanksfonden upptaga en högre inkomst än det belopp av 150 milj. kr. som Kungl. Maj:t föreslagit i årets statsverksproposition. Motionerna är

dels de likalydande motionerna nr 596 i första kammaren av herr *Ernulf* och nr 746 i andra kammaren av herrar *Antby* och *Ståhl*, vari ifrågavarande inkomst föreslagits bli beräknad till 200 milj. kr.,

dels motionen nr 758 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*, vari inkomsten föreslagits bli beräknad till 220 milj. kr.

De båda likalydande motionernas text är tryckt i andra kammarens motionsserie.

Utskottet har från fullmäktige i riksbanken inhämtat yttrande över motionerna.

Uppgifter rörande dispositionen av riksbankens vinst

Riksbankens bruttovinst används årligen till en del för nedskrivningar på bankens innehav av svenska obligationer. Återstoden, riksbankens redovisade vinst, disponeras för varje år genom särskilt beslut av riksdagen, grundat på ett förslag som bankoutskottet efter hörande av bankofullmäktige instruktionsenligt avger. Beslutet innebär i regel att ett visst, på förhand i riksstaten beräknat belopp inlevereras till statsverket, medan vinstmedlen i övrigt används till förstärkning av riksbankens reserver genom avsättning till ett kursdifferenskonto. I vissa fall har också gjorts avsättningar till andra ändamål.

Beträffande beräkningen i riksstaten av inkomsten från riksbanksfonden framlägger Kungl. Maj:t vid varje riksdags början preliminärt förslag i statsverkspropositionen. Definitivt sådant förslag framläggs sedermera i propositionen angående komplettering av riksstatsförslaget. I vad mån den faktiska inleveransen av vinstmedel skall verkställas med det beräknade beloppet eller annat belopp fastställs, i den ordning som nyss angivits, av nästkommande års riksdag vid dess beslut om dispositionen av den bankovinst som uppkommit under det senast förflutna räkenskapsåret.

Det från riksbanken till statsverket inlevererade vinstbeloppet utgjorde under en följd av år 15 milj. kr. Sedan slutet av 1950-talet har riksbankens redovisade vinst till följd av rörelsens ökade omslutning och en högre förräntning på bankens portfölj av svenska och utländska värdepapper legat på en avsevärt högre nivå än tidigare. Av vinstmedlen för vart och ett av åren 1959—1961 inlevererades 50 milj. kr., varefter inleveransen höjdes till 100 milj. kr. Av 1966 års vinstmedel har — i enlighet med beräkning i riksstaten för budgetåret 1966/67 — inlevererats ett ytterligare förhöjt belopp, 150 milj. kr. I statsverkspropositionen 1967 och i propositionen nr 125 angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1967/68, m. m., har inkomsten från riksbanksfonden under nu nämnda budgetår (d. v. s. riksbankens inleverans av under år 1967 upplupna vinstmedel) beräknats till 150 milj. kr.

Dispositionen av riksbankens vinst samt storleken av kursdifferenskontot under de senaste åren framgår av nedanstående sammanställning, utvisande belopp i milj. kr.

Verksamhetsår	Disponibla vinstmedel	Till statsverket	Till kursdifferenskontot	Till byggnadsfond	Till avbetalningslånefond	Kursdifferenskontot 31/12 följande år
1961	230	50	130	50	—	137
1962	227	100	27	—	100	169
1963	134	100	9	—	25	178
1964	167	100	67	—	—	252
1965	208	100	108	—	—	365
1966	230	150	80	—	—	..

De principiella frågor som är förknippade med uppkomsten och dispositionen av en centralbanks vinster behandlades utförligt i en skrivelse från bankofullmäktige till bankoutskottet år 1962 och i utskottets utlåtande däröver (1962 nr 13). Ett referat av vad därvid anfördes har utskottet tidigare i år lämnat i sitt memorial nr 7.

Motionerna

I motionerna I: 596 och II: 746 framhålles, att bankofullmäktige tidigare uttalat att centralbankens vinst till sin samhällsekonomiska innebörd och effekt är att jämföra med effekten av statens beskattning. Det är således, säger motionärerna, lika viktigt att riksbanksvinsten beräknas rätt som att inkomsterna från beskattningen upptages med rättvisande belopp. En inleverans av 200 milj. kr. skulle innebära en mera rättvisande redovisning. Vinstregleringar i efterhand av stor omfattning betecknas som icke rationella och säges därför böra undvikas.

I motionen II: 758 påpekas att riksbankens redovisade vinst år 1966

utgjorde 229 milj. kr. Vinsten för år 1967 kan enligt motionärerna på goda grunder antas komma att överstiga 1966 års vinst, varför 220 milj. kr. bör kunna inlevereras till statsverket under budgetåret 1967/68.

Remissyttrandet

Bankofullmäktige erinrar inledningsvis om den av fullmäktige föreslagna — och av riksdagen sedermera beslutade — dispositionen av 1966 års bankovinst. Vidare meddelar fullmäktige, att de hos riksrevisionsverket föreslagit att i dess förnyade inkomstberäkning för budgetåret 1967/68 skall upptagas en inleverans av 150 milj. kr. Fullmäktiges majoritet uttalar så:

Fullmäktiges ställningstagande innebär, att det som inkomst av riksbanksfonden i statsverkspropositionen upptagna beloppet enligt fullmäktiges mening bör bibehållas, när riksstaten för budgetåret 1967/68 slutligen fastställs, och att fullmäktige sålunda icke är beredda att tillstyrka, att den i riksstaten beräknade inleveransen sättes högre än 150 miljoner kronor.

Mot fullmäktiges beslut om detta yttrande har reservation anmälts av herr *Kollberg*, som — under hänvisning till ett av honom ställt yrkande att fullmäktige skulle beräkna statsverkets inkomst av riksbanksfonden för nämnda budgetår till 200 milj. kr. — ansett att fullmäktige bort tillstyrka motionerna I: 596 och II: 746.

Utskottet

Det spörsmål som tagits upp i de nu föreliggande motionerna är hur riksbankens inleverans av vinstmedel till statsverket skall beräknas i riksstaten för budgetåret 1967/68. De vinstmedel det här är fråga om är de som framkommer under riksbankens innevarande räkenskapsår, kalenderåret 1967. I enlighet med bankofullmäktiges förslag har Kungl. Maj:t, senast i propositionen nr 125 angående komplettering av det vid denna riksdags början framlagda riksstatsförslaget, upptagit inkomsten av riksbanksfonden under budgetåret 1966/67 till 150 milj. kr. I motionen II: 758 föreslås en höjning av detta belopp till 220 milj. kr. En något mindre höjning, till 200 milj. kr., påyrkas i motionerna I: 596 och II: 746.

I vad mån den faktiska inleveransen skall verkställas med det beräknade beloppet eller annat belopp fastställs av nästkommande års riksdag vid dess beslut om dispositionen av 1967 års bankovinst. Utslagsgivande vid avvägningen mellan inleverans till statsverket och fondering inom riksbanken av vinstmedel är främst behovet att inom riksbanken uppbygga reserver eller göra avsättningar för andra ändamål. De principer som är tillämpliga härvidlag har senast redovisats i utskottets memorial nr 7 vid årets riksdag.

Utskottet finner icke skäl att förorda att inleveransen av vinstmedel under budgetåret 1967/68 skall beräknas till annat belopp än vad bankofullmäktige och Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen måtte avslå motionerna I: 596 och II: 746 samt II: 758.

Stockholm den 23 maj 1967

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Åke Larsson (s), Palm (s), Åkerlund (h), Hilding (fp), Lundin (s), Larfors (s), Brundin (h) och Wikberg (cp);

från andra kammaren: herrar Regnéll (h), Hagnell (s), Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s), Larsson i Umeå (fp), Löfgren (fp), Börjesson i Falköping (cp) och Gustavsson i Ängelholm (s).

Reservation

av herrar Åkerlund (h), Hilding (fp), Brundin (h), Regnéll (h), Larsson i Umeå (fp) och Löfgren (fp), vilka ansett att utskottets yttrande fr. o. m. det stycke som börjar med orden »I vad mån» samt utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»Det är enligt utskottets uppfattning önskvärt med en ordning som innebär att inleveranserna av vinstmedel från riksbanken till statsverket anpassas till det faktiska resultatet av riksbankens rörelse och att vinstmedlen inte i stor utsträckning hålls utanför riksstaten. Riksbanken har för år 1966 redovisat en nettovinst av 229 milj. kr., och det kan bedömas som sannolikt att ett vinstresultat av motsvarande storlek uppkommer under år 1967. Med hänsyn till vad här sagts bör inleveransen av vinstmedel under budgetåret 1967/68 enligt utskottets mening beräknas till 200 milj. kr.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med bifall till motionerna I: 596 och II: 746 och i anledning jämväl av motionen II: 758, måtte vid fastställande av riksstaten för budgetåret 1967/68 under *Inkomster av statens kapitalfonder: Riksbanksfonden* upptaga en inkomst av 200 milj. kr.»